

זה נראה כמו "ניקוי ראש", אבל זה רציני

JIMMY K.A.S.

של דיויקים. קרט אימץ לעצמו גישה זו. הוא אומר: תחילה נחתום על הסכם-שלום, שיפתור את כל הבעיות. ההסכם יקבע כי הגבול בין ישראל והעולם הערבי יהיה פתוח ובטוח. יהיה זה גבול 47 ביוני, עם שינויים קלים. אחר-כך נקבע לוחמינו. הוא יכול להיות נוקשה או גמיש. **תמורת כל התיבת-שזום, תינתן התיבת-שטה, וזה הפך.**

ככל שתתקרב ישראל לגבולות ה-47 ביוני, כן תגבר מציאות-השלום בפועל, ולהיפך. עד שבסוף ("אולי אחרי שמונה שנים") תחזור ישראל לגבולותיה. הגבול יהיה פתוח. פחורות, תיירים, אזרחים ואמנים יגיעו אנה ואנה, ותיווצר מציאות כמו באירופה המערבית.

ל כך מוסף גימי קארטר אלמנט שלישי, שהוא מרכיב חיוני בתמונה כזאת. סידורי ביטחון.

גימי לקח סיפמה ישראלית ("גבול ביטחון") בחן אותה היטב והכניס בה תוכן ממשי. בסלאנג הישראלי, "גבולות ביטחון" הם גבולות של כיבוש. לרוב משמש מושג זה הסוואה פשוטה לשאיפה של סיפוח שטחים. במיקרה הטוב ביותר זהו מושג מעורפל-בכוונה, שבא לרמוז על כיבוש צבאי ניצחי, תוך מתן זכויות כלשהן לאוכלוסייה הנמצאת בשטח הכבוש. בא גימי, בחן את המושג והחזיר לו את משמעותו ההגיגית.

"גבול-ביטחון" אינו יכול להיות זהה ל"גבול מדיני" — שהרי אחרת, לשם מה המילה "ביטחון" חוץ? משמע: הגבול המדיני יכול להיות ב"מקום א", והוא נוקשה וקבוע ואילו הגבול ה"ביטחוני" יכול להיות במקום ב', ולהיות נייד. מה מצוי בין שני הקווים? משהו המבטיח את ה"ביטחון" בעיני ממשלת ישראל. התשובה ברורה ואחת: צה"ל. אומר גימי: יש אפשרויות רבות — בסיסים זמינים של צה"ל, יחידות ישראליות-ערביות מאוחדות, כוחי שלום בינלאומי, סידורי-ביטחון טכניים, תחנות-האזנה כמו בסיני, ועוד ועוד. את האמצעים האלה אפשר לגוון בזמן ובשטח. מה שטוב במקום אחד, אולי אינו מתאים למקום שני. מה שטוב בשנה הראשונה, אולי לא יהיה טוב בשנה השנייה.

התמונה הכללית היא של תקופת-מעבר, שבה יהיה קיים מרחק בין הגבול המדיני וגבול הביטחון, עד שיווצר השלום הפופי — אותו שדום-אמת ששוב אינו מחייב סידורי-ביטחון, מפני שהמציאות תהפוך אותם למיותרים.

כאשר יישבו שגרירים ערביים בירושלים, ושגרירים ישראלים בבירות ערב; כאשר ינועו בני-אדם באופן חופשי בין קאהיר, תל-אביב, שכם ודמשק; כאשר יפרח המיסחר בין חיפה וריאד; כאשר תופיע התיזמורת הפילהרמונית הישראלית בבגדאד ותיערך בבלותפילד התחרות הבינלאומית בין גיבחרות-הכדורגל של ישראל ואלג'יריה — מי יהיה זקוק או לכווית-שלום בקלקליה?

ז והי תמונה מתוחכמת, נבונה והכמה. (ואולי אין זה נאה להשתמש במילות-תואר מופלגות כאלה, שהרי תמונה זו גובשה לראשונה על-ידי העורט-הזה). חסר בה רק **אדמנט אחד**: פיתרון הבעייה הפלסטינית.

קארטר מבין זאת היטב. נדמה שעדיין אין הוא מוכן להתחייב בעניין זה, כל עוד לא נוצרו היחסים הנאותים בין ארצות-הברית ואש"ף. אבל הוא חכם וכן מכדי שיתעלם מן הבעייה.

על כן אומר קארטר, שלא ייתכן פיתרון לסיכסוך בלי פתרון הבעייה הפלסטינית. על כן הוא עשה את המחווה של חיצות-הידיים. כאיתות ברור למועצה הז'נבה לאומית המתכנסת בקאהיר. על כן חזר שרי-החוץ שלו שוב ושוב על הקביעה שארצות-הברית תכיר באש"ף כאשר זה יכיר בישראל.

עם הוספת הקו הזה לתמונה, היא שדמה.

ה בה נהיה זהירים. רב המרחק בין תמונה של חזון, לבין הגשמתו במציאות — ביחוד כאשר מעורבים בדבר האינטרסים של מעצמה גדולה. קארטר עדיין לא השיק את הספינה של יומת-שלום זו, ורבים ישתדלו לטרפד אותה אחרי שתפליג. גם אצלנו. אשלייה מסוכנת היא לקוות שהשלום יבוא כולו על-ידי כפייה מבחוץ. בלי מתנה-שלום ישראלי חזק, שיהיה מסוגל להשתתף בהכרעות, להשפיע על הרכב ממשלת ישראל ומדיניותה, לא תצלה שום יוזמה זרה. **ראו דבר אחר** ניתן להיאמר כבר עתה: הוא כסדר, גימי זה. הוא תפס את העניין מחר. עם כל פליטות-הפה שלו, הוא עץ הדרך הנכונה.

פיתרון זה צריך לכדור את שני היסודות: נסוגה ישראלית לגבולות ה-47 ביוני 1967, עם שינויים קטנטנים מוסכמים, והפיכת גבולות אלה לגבולות של שלום-אמת, הפתוחים למעבר בנייירים ופחורות.

קוראי העולם הזה בוודאי לא יתקשו לעכל את ה"רעיון. פיתחנו אותו בעמודים אלה במשך עשר שנים. השמעתי אותו בכנסת למחרת מילחמת ששת-הימים:

קארטר ורבינו: על שתי רגליים

שדום-אמת תמורת נסיגת-אמת. או: נסיגת-אמת תמורת שלום-אמת.

ממשלת ישראל מיהרה להודיע שהיא מסכימה לרעיון הגבולות הפתוחים, ומברכת עליו, אבל היא מתנגדת מכליול לנסיגה לגבולות ה-47 ביוני. דוברים ערביים מיהרו להודיע שהם מסכימים לרעיון הנסיגה לגבול ה-47 ביוני, ומברכים עליו. אבל הם מתנגדים לכינון שלום מוחלט מיידי.

סימטריה נהדרת. זו אמרת: אני מסכימה לגוף, אך לא לראש. ואלה אומרים: אנחנו מסכימים לראש, אך לא לגוף.

אך הצעתו של קארטר היא שדמה. היא פשוטה והגיגית מפני שהיא שדמה.

א חרי רעיון יסודי זה, בא רעיון שני. גם הוא מוכר היטב לקוראי העולם הזה. מפני שהוא גולד לפני שנים רבות בעמודי עיתון זה.

זהו רעיון השלום בשלבים. כאשר המצא הנרי קיסינג'ר את הרעיון של שלבים-לקראת-שלום, הצגנו אנהנו רעיון נגדי, שהוא היסוד הגמור: שלום-שיבוץ-בשלבים.

לפי קיסינג'ר, איי אפשר להשיג לפי-שעה הסדר כולל. לכן כדאי להתקדם "שלב אחרי שלב", לפתור דברים קטנים, ולדחות בינתיים פיתרונות גדולים. לפי תפיסתנו, מוכרחים להשיג קודם-כל הסדר כולל, אך אין צורך לבצעו בן-לילה. אחרי ששני ה"צדדים הסכימו ביניהם על כל פרטי השלום הסופי, הם יכולים להיות סבלניים לגבי הביצוע ולהגשים את הדברים בנחת, שלב אחר שלב. בלי פחדים ובלו סיכונים מוגזמים. **בה שלב שיתגשם וכשיר את הקרקע לשלב הבא, יגביר את האמון החדדי ויויצר מציאות**

עורם לא בלט היעדרה של התוכנית ניקוי ראש כמו השבוע. כי רק היא היתה יכולה לתאר כראוי את התגובה הישראלית הרישמית על קבלת-הפנים, שבה נפגש הנשיא גימי קארטר עם נציג אש"ף באו"ם.

קארטר מושיט את היד. הפלסטיני מרים את ידו. רגע דרמאטי. שתי הידיים מתקרבות זו לזו. האם הן תיפגשנה? היכן? האם זה יקרה במחצית הדרך, אך שמא זה נקודת-המיפגש לכאן או לכאן? **יד לוחצת יד. מי לוחץ יותר? האם ירו של גימי היא הלוחצת את היד המחבלת, או שהי פלסטיני הוא הלוחץ את ידו הנשיא?**

פה מול פה. מה קורה לפיו של גימי? האם הוא נשאר קפוא? האם יש עווית כלשהי בזוויות? האם יש רמז של חיוך? ואולי רק טיק עצבני, שאין עליו שליטה? האם הפלסטיני חייך, ציחקק, צחק? ואולי רק ליגלג? האם ספק-חיוך זה של גימי יכול להשתוות לחיוך המלא, השופע, שהעניק הנשיא זה-עתה לחיים הרצוג. נציג ישראל? האם נמדד ההבדל בין שני החיוכים ב"מילימטרים של מרחק בין שני קצוות-הפה? זה שווה עשרים דקות של פארודיה. זה שווה רכבות מילים של פרשנות רצינית בכלי-התיקשורת של ישראל.

אך גם מיליוני מילים לא יעלימו את העובדות ה"פשוטות": נשיא ארצות-הברית העז להיפגש במעמד רישמי עם נציג אש"ף. הוא יום את הפגישה. אין זו הכרה באש"ף. אין זו גם התחלה של הכרה. אבל זוהי ההתחלה של ההתחלה.

במחווה פשוט ובתרי-אמצעי הודיע גימי קארטר: יש בעייה פלסטינית. יש עם פלסטיני. יש אש"ף. יש נכונות אמריקאית להתי-מודד עם עובדות אלה.

ב יכדל, גימי קארטר הפתיע בימים האחרונים. הפתיע, הדתים, הרגיו, עורר, דיכא.

קארטר הוא עדיין חובבן. המילים נפלטות לו מן הפה, ולא תמיד ברצונו ובצורה הנכונה. אך מי שמצרך יחד את כל הגבועות, את כל פליטות-הפה, את כל היריות מן המותן, את כל התשובות הספונטאניות לשאלות של עיתונאים, מסתבר לו שלנשיא החדש יש קונספציה חדשה.

לא חשוב אם זו באה לו מזביגניב בוז'ינסקי, או מעוזרו ויליאם קונט, שהוא מומחה לבעיות פלסטיניות דווקא. לא חשוב אם קיבל את גישתם של אחרים, או אם גיבש לעצמו גישה משלו. החשוב הוא שעניני גימי קארטר עומדת כרגע תמונה של פיתרון לבעיות הפיכסוף ה"ישראלי-ערבי. וחשוב שהוא משרטט תמונה זו כגלוי, כשורה של הודעות מיקריות-כביכוכ, ו-פליטות-פה שאולי אינן נפלטות במיקרה.

ממשלת ישראל מנסה להתחמק מעובדה זו. מירושלים באות הודעות ארבעה, הסחה ואף אטעייה. יום אחד מתרגזים עומבים, למחרת היום נרגעים רישמית. אך התמונה מצטיירת והולכת, ומוטב ל"התבונן בה היטב.

פ עם סיפר לי הלורד קארדון, המדינאי הבריטי הוותיק, כיצד הוא חיבר את הנוסח המקורי של החלטת מועצת-הביטחון 242.

באסדרה של בית-מלון בניו-יורק פגש, בזה אחר זה, נציגי ישראל ובנציג מצריים. הוא הציג לשיניהם את אותה השאלה: מהו הדבר האחד החשוב לכם מכל? אבא אבן ענה: אנחנו רוצים בשלום רישמי ובהכרה במדינת ישראל. המצרי אמר: אנחנו רוצים בנסיגת ישראל מן השטחים שכבשה.

הקד קארדון וחברו מוסמך, העומד על שתי רגליים: הכרת הערבים בקיומה של ישר-אל והסכמתם לשלום רישמי — והסכמת ישר-אל לנסיגה. כך נולדה 242, המשמשת מאז בסיס מוסכם לכל המאמצים להשגת-השלום.

(כעבור שנים הודה קארדון באוזני כי המיסמך כולל מחדל חמור. התעלמות מן הבעייה הפלסטינית, שאותה לא הזכיר אז איש משני הצדדים, מנעה את הגשמת עקרונותיו).

עכשו בא גימי קארטר, והוקך כדיוק ב-אותה הדרך.

הוא שאל את שני הצדדים: מהו העיקר שבו אתם מעוניינים? הערבים אמרו: נסיגה מכל השטחים המוחזקים. תקמת מדינת פלסטינית. הישראלים אמרו: שלום אמיתי, רישמי ומעשי.

בא גימי קארטר ואמר: אויקי. זהו זה.

ו והי גישתו החדשה של גימי קארטר, על רגל אחת. ליתר דיוק: על שתי רגליים. הוא אמר: אנחנו צריכים להגיע לשלום כולל, שישים קץ לסיכסוך.